

Het werk van de planwinkel

Nog net voordat ik als nota-schrijver bij een gemeentelijk projectbureau werd aangenomen, kreeg ik de mogelijkheid bij een architectenbureau te werken. Bij Buro voor W.S.-I (Woningbouw/Stedebouw-Innovatie), H. van Olst te Rotterdam vond de eerste kennismaking plaats met bestektekeningen en ontwerpen voor de hoog niveau renovatie van vooroorlogse woningbouw. In de periode daarna werkte ik bij de Planwinkel te Delft.¹

Toen ik bij de Planwinkel ging werken, lag de nadruk voornamelijk op ondersteuning van bewoners. Een klein deel van de opdrachten betrof architectenwerk (destijds waren twee architecten in dienst).

Het werk van deze architecten omvatte aanvankelijk het begeleiden van projecten die voor alternatieve woonvormen bestemd waren en op basis van zelfwerkzaamheid uitgevoerd konden worden. Met deze projecten deden we veel ervaring op en het aantal opdrachten nam toe via mondreclame en op grond van de geleverde kwaliteit. In de loop der jaren is het architectenwerk een steeds belangrijker deel van het opdrachtenpakket geworden (momenteel zijn er vier architecten in dienst). Parallel hieraan valt er een verschuiving te constateren van projecten met een klein budget naar projecten uit het meer reguliere opdrachtencircuit.

Bedrijfsverzamelgebouw Lange Geer 44 (LG 44), Delft; trapdoorbraak tijdens de verbouwing

Interne werkverdeling Planwinkelarchitecten

De architecten van de Planwinkel vormen een collectief. Iedere architect heeft zijn eigen opdracht en voert die zelfstandig uit. Er is daardoor de ruimte om een eigen verantwoordelijkheid te nemen. Een groot deel van de opdrachten kunnen tot nu toe integraal door één architect uitgevoerd worden, dat wil zeggen: ontwerp, tekenwerk, bestek, begroting, directievoering en toezicht.

Het door mij uitgevoerde werk lag op het terrein van de renovatie en functieverandering van bestaande gebouwen. De projecten varieerden in omvang in bouwkosten uitgedrukt tussen de f 40.000 en f 300.000. De aandacht en de inspanning gingen niet zozeer uit naar een 'stijl', alswel naar uiterst praktische zaken, zoals indelingsmogelijkheden en de keuze van materialen zodat een functioneel en degelijk geheel ontstond.

De opdrachtgever

In het gemêleerd gezelschap van opdrachtgevers bevond zich tot voor twee jaar een specifiek circuit van bewoners. De financiële armslag van deze gebruikerscategorie was niet groot en door conflicterende belangen tussen woningcorporaties en bewoners of tussen bewoners en gemeente waren deze projecten extra gecompliceerd. De ongebruikelijke manier van ontwerpen, uitvoeren en begeleiden van dergelijke projecten heeft ons een specifieke ervaring opgeleverd. Het werken met een klein budget mag niet tot technisch en bouwkundig mindere oplossingen leiden in vergelijking tot 'duurdere' projecten.

LG 44, bedrijfsverzamelgebouw Delft, het nieuwe trappehuis

1. Karin Mans is nu werkzaam bij het architectenbureau Mans en Bruyne.

De projecten

Het poortgebouw en de Zamenhofstraat in Rotterdam (1983) zijn twee projecten, waarbij de ideeën van de bewoners (van origine krakers) over wonen en huur zijn uitgevoerd. De bewoners wilden een groot deel van de werkzaamheden zelf uitvoeren om een lage huur te realiseren. Deze zelfwerkzaamheid moest ingepast worden in de planvorming. Extra aandacht ging uit naar de keuze van materialen, het tijdig en regelmatig inzicht geven in de relatie van bouwkosten en huur en het aanpassen van de planning aan langere richttijden. Het directievoeren en het toezichthouden is vanzelf van een geheel andere orde omdat de bewoners ook aannemers zijn geworden. Het resultaat was, dat de huur van f 260,- tot f 140,- per maand werd teruggebracht.

Schoolgebouw Rotterdamseweg in Delft (1984). In opdracht van de werkgroep 1 + 2 persoons huishoudens van de Gemeente Delft werd door ons een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd voor een schoolgebouw aan de Rotterdamseweg. Het was voor ons het derde haalbaarheidsonderzoek in successie om sloop te voorkomen. Twee panden in de Kethelstraat (pakhuis) en de Voorstraat (kleuterschool) werden om diverse redenen alsnog gesloopt. Het derde pand, aan de Rotterdamseweg, bleef staan en werd tot 9 wooneenheden en 2 ateliers verbouwd. Door zelfwerkzaamheid van de bewoners werd een besparing van 30% in de bouwkosten gerealiseerd. Hierbij is uitgegaan van het eenvoudigste woonprogramma een- en tweepersoonshuishoudens met een bescheiden afwerkingsniveau. Het onderhoud van het zelfwerkzaamheidsdeel is evenals bij het eerstgenoemd project in beheer van de bewoners.

Vanaf 1985 bestaan de projecten ondermeer uit plannen voor groot onderhoud in Dordrecht en Zoetermeer, particuliere woningverbetering en enkele projecten met een functieverandering. Uit de laatste categorie licht ik twee bijzondere opdrachten toe.

Beukeboom en Lokomotief rond de tuin van het Trefcentrum tijdens de verbouwing

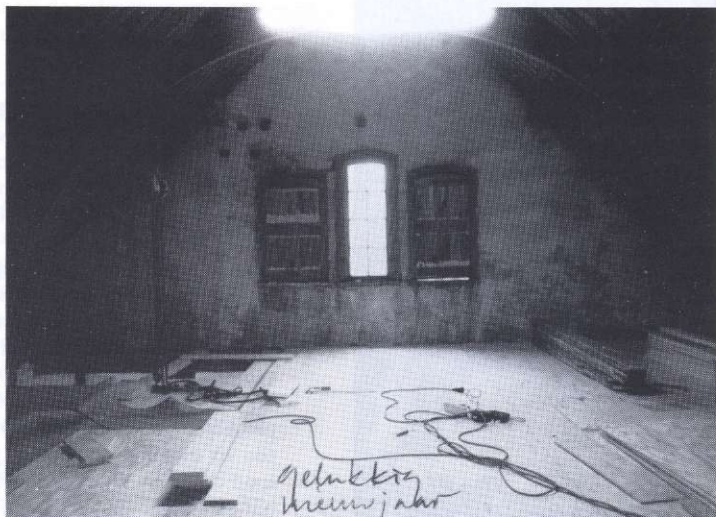
LG 44, bedrijfsverzamelgebouw in Delft (1986). Een verrassende opdracht was de verbouwing van een pakhuis voor de nieuwe behuizing van ons eigen bureau. De Planwinkel kent een divers aantal disciplines; naast de vier architecten werken er stedenbouwers, extern deskundigen en organisatieadviseurs, in totaal 18 personen. Zij werkten in een gebouw van 45 meter lang/diep op een ongemakkelijke manier verdeeld in loods, achterhuis en winkel. Toen de mogelijkheid zich voordeed om een leegstaand pakhuis grenzend aan de bestaande loods te huren, kon een compactere behuizing ontworpen worden. Het pakhuis was kaal; schoon metselwerk, houten vloeren van 10 x 10 m., een zolder onder 3 boogspanten en een bouwlift.

Het uitgevoerde plan:

Er werden een nieuw trappenhuis, sanitaire voorzieningen, keukens en c.v. aangebracht, vloeren en wanden kregen een eenvoudige afwerking.

Verbouwing Beukeboom en Lokomotief in Delft (kinderdagverblijf en een opvang na schooltijd), 1987. Een verbouwing en uitbreiding van ca. 750 m² rond de tuin van het Trefcentrum. De opdracht voor de herinrichting van de tuin maakte het plan compleet.

LG 44, zolderverdieping met de drie boogspanten

LG 44, de vernieuwde zolderverdieping